

บทที่ 4

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพ และป้องกันการทารุณกรรมสุนัขจรจัด

จากการศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสุนัข การทารุณกรรมสัตว์และการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจกั้น และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณกรรมสุนัขจรจัด โดยจะทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความเป็นเจ้าของสุนัข

ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงความเป็นเจ้าของสุนัข อันเป็นข้อบ่งชี้ว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของสุนัข เป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสุนัขจรจัด การที่ยังมีสุนัขจรจัดอยู่ในสังคมนั้น เกิดจากคนเลี้ยงสุนัขปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลสุนัขของตนให้ดี มีการนำสุนัขไปปล่อยโดยตั้งใจทิ้งให้กลายเป็นสุนัขจรจัด หรือสุนัขเกิดพลัดหลงจากเจ้าของ เมื่อสุนัขไม่มีสิ่งบ่งชี้ในตัวสุนัขว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของแล้ว ผู้เก็บสุนัข ได้หรือผู้พบเห็นสุนัขขอมไม่สามารถนำสุนัขนั้นส่งคืนเจ้าของได้ หรือกรณีตั้งใจทิ้งสุนัขกฎหมายก็ไม่สามารถลงโทษบุคคลผู้เป็นเจ้าของได้ เพราะไม่ทราบว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของ

ประเทศสหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติ The Dogs Act 1906 และ The Control of Dog Order 1992 กำหนดความเป็นเจ้าของสุนัขโดยการกำหนดให้สุนัขทุกตัวจะต้องมีปลอกคอระบุชื่อและที่อยู่ของเจ้าของสุนัข เพื่อเป็นการควบคุมการเลี้ยงสุนัข และเพื่อป้องกันปัญหาสุนัขที่หลุดไปจากที่เลี้ยงสุนัข ชื่อของเจ้าของสุนัขอาจบันทึกบนแผ่น โลหะหรือบนตราก็ได้ แต่ต้องให้เห็นอย่างชัดเจน

ประเทศนิวซีแลนด์ มีการบังคับใช้มาตรการควบคุมการเลี้ยงสุนัขด้วยการฝังไมโครชิปและมีการบังคับใช้มาตรการในการจดทะเบียนสุนัขในพื้นที่ทุกเขตพร้อมกันทั่วประเทศ ซึ่งเป็น

ประโยชน์ต่อการควบคุมการเลี้ยงสุนัขและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังเช่นปัญหาสุนัขเร่ร่อน ปัญหาสุนัขทำร้ายคน ปัญหาสุนัขพลัดหลง และปัญหาสุนัขถูกขโมยเป็นอย่างมาก เพราะข้อมูลจากทั่วประเทศจะถูกรวบรวมและจัดทำเป็นฐานข้อมูลสุนัขแห่งชาติ (National Dog Database) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศสามารถค้นหาข้อมูลเพื่อระบุตัวสุนัข และติดตามเจ้าของสุนัข ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุนัขเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้จำนวนสุนัขที่ต้องรอการจัดหาเจ้าของใหม่และถูกจำกัดลดน้อยลงอีกด้วย¹ อีกทั้งเพื่อจะได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอแล้ว ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสุนัขประจำปียังถูกนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเลี้ยงสุนัขภายในแต่ละพื้นที่ และยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงสุนัขด้วยการกำหนดค่าธรรมเนียมในอัตราที่แตกต่างกันอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การกำหนดค่าธรรมเนียมในอัตราสูงเพื่อลงโทษเจ้าของสุนัขที่ดำเนินการจดทะเบียนสุนัขล่าช้า หรือการกำหนดค่าธรรมเนียมในอัตราต่ำเพื่อส่งเสริมการทำหมันสุนัข เป็นต้น²

ประเทศออสเตรเลีย พระราชบัญญัติ The Dog Control Act 2000 กำหนดให้ผู้เลี้ยงสุนัขที่มีอายุเกินกว่า 6 เดือน ต้องนำสุนัขไปจดทะเบียนต่อหน่วยงานปกครองท้องถิ่น โดยไม่มีการบังคับฝังไมโครชิปเว้นแต่เป็นสุนัขอันตราย การปิดบังหรือนำสุนัขไปปล่อยเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินการดังกล่าวมีโทษปรับ ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บไว้ที่หน่วยงานปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อสุนัข อายุ เพศ และความสามารถในการขยายพันธุ์ ลักษณะที่โดดเด่น ชื่อและที่อยู่ของเจ้าของสุนัข เป็นต้น ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายใน 14 วัน ได้แก่ กรณีเปลี่ยนแปลงเจ้าของ หรือเจ้าของย้ายที่อยู่ สุนัขตาย หายหรือย้ายที่อยู่ การจดทะเบียนสุนัข จะยกเลิกในกรณีที่สุนัขตายหรือหาย และประเทศออสเตรเลียได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงความหมายของสุนัขจรจัดว่า กรณีใดบ้างจะถือว่าเป็นสุนัขเร่ร่อน โดยสุนัขเร่ร่อนได้แก่ สุนัขที่อยู่ในที่สาธารณะโดยไม่ถูกควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ หรือสุนัขอันตรายในที่สาธารณะที่ถูกควบคุมโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี³ ไม่ได้ใส่ที่ครอบปากสุนัข ไม่มีสายจูง หรือไม่มีปลอกคอ โดยการควบคุมสุนัขในที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่กรณีสุนัขเชื่อฟังคำสั่ง การควบคุมสุนัขประเภทนี้ไม่ต้องใช้

¹ นุชนารถ เจริญสุข. (2552). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงสุนัข*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 84.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

³ ธนภพ ศรีสถาพร. (2552). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในเขต*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 52.

สายจูงสุนัข แต่ผู้ควบคุมสุนัขจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับสุนัขและสามารถใช้คำสั่งควบคุมสุนัขได้ หรือกรณีที่มีการใช้สายจูงสุนัข สายจูงสุนัขจะต้องมีความยาวไม่เกินกว่าสองเมตรและผู้ควบคุมสุนัขจะต้องมีความแข็งแรงพอที่จะควบคุมสุนัขได้ อย่างไรก็ตามผู้ควบคุมสุนัขห้ามจูงสุนัขเกินกว่าสองตัวบนทางเท้า และห้ามนำสุนัขไปในที่สาธารณะเกินกว่าสี่ตัว ซึ่งหากมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่กำหนดไว้ ย่อมถือว่าสุนัขเหล่านั้นเป็นสุนัขเร่ร่อน

ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้ที่ครอบครองสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์เลี้ยงไปฝังไมโครชิพไว้ได้ผิวหนังเพื่อชี้ชัดและระบุความเป็นเจ้าของได้อย่างแท้จริงแม้ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงสูญหาย

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและการเลี้ยงสุนัขในระดับประเทศมีเพียงกฎหมายท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีการควบคุมการเลี้ยงสุนัข โดยกำหนดให้เจ้าของสุนัขนำสุนัขไปจดทะเบียนอันเป็นการบ่งชี้ว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของสุนัขยกตัวอย่างเช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องนำสุนัขไปจดทะเบียนภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่สุนัขเกิดหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นำสุนัขเข้ามาเลี้ยงในเขตกรุงเทพมหานคร⁴ โดยเจ้าของต้องนำสุนัขไปจดทะเบียนที่สำนักงานเขตพื้นที่ หรือพื้นที่ที่ผู้ว่าราชการกำหนด⁵ แต่การกำหนดให้เจ้าของสุนัขนำสุนัขไปจดทะเบียนของกรุงเทพมหานคร ไม่อาจควบคุมและแก้ปัญหาการเลี้ยงสุนัขได้ ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัดยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วทุกพื้นที่ทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑลและการไม่มีกฎหมายระดับประเทศที่ใช้ในการควบคุมและเลี้ยงสุนัขย่อมส่งผลให้ไม่อาจควบคุมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุนัขที่มีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในทุกพื้นที่ในประเทศไทยได้ เนื่องจากข้อบัญญัติดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับ คือการกำหนดโทษแก่ผู้เป็นเจ้าของสุนัขในกรณีที่ไม่นำสุนัขไปจดทะเบียนตามกำหนดเวลา เช่น โทษปรับ ข้อบัญญัติกรุงเทพเพียงให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่ที่พบสุนัขในที่หรือทางสาธารณะ ในเขตห้ามเลี้ยง หรือปล่อยสุนัข โดยหากไม่ปรากฏเจ้าของให้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่กักสัตว์นั้นไว้ ซึ่งการที่ข้อบัญญัตินี้ดังกล่าวยอมไม่อาจกระตุ้นให้เจ้าของสุนัขที่อยู่ภายใต้บังคับให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสุนัขได้

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในประเทศไทยคือ ยังไม่มีการให้คำนิยามของคำว่า “สุนัขจรจัด” ให้ชัดเจน ว่าแท้จริงแล้วสุนัขจรจัดหมายถึงสุนัขที่มีลักษณะเช่นไร ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องสุนัขจรจัดมีมุมมองและให้คำนิยามสุนัขจรจัดที่แตกต่างกัน ซึ่งบางรายเห็นว่า “สุนัขจรจัด” อาจหมายถึงสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ หากผู้ดูแลรับผิดชอบ ไม่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นประจำ หรือเป็นสุนัขที่แต่เดิมมี

⁴ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ข้อ 9

⁵ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ข้อ 10

เจ้าของ แต่ภายหลังพลัดหลง เร่ร่อน หรือถูกทอดทิ้ง “สุนัขจรจัด” อาจหมายถึง สุนัขที่ปราศจากการควบคุมให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด ไม่ว่าจะมิใช่เจ้าของหรือไม่ก็ตาม “สุนัขจรจัด” อาจหมายถึง สุนัขไม่มีสังกัด คือ ไม่ได้ถูกควบคุมให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด และไม่มีเจ้าของไม่มีผู้เอาใจใส่ดูแล ส่วนสุนัขที่ไม่มีที่พักอาศัยในบ้านคน หรือในอาคารสถานที่ แต่มีคนเลี้ยงคนให้อาหาร หรือบางครั้งมีการนำไปตรวจ ดูแลสุขภาพหรือทำหมันให้ไม่ได้เรียกว่าสุนัขจรจัด แต่เป็นสุนัขชุมชน⁶ และจากความแตกต่างทางความคิดดังกล่าว จึงทำให้เกิดการโต้แย้งในเชิงแนวความคิดและวิธีการจัดการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการคัดแยกสุนัข เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสุนัขให้เหมาะสม

เมื่อศึกษามาตรการการกำหนดความเป็นเจ้าของของประเทศนิวซีแลนด์และประเทศออสเตรเลียแล้วจะเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายนั้นมีความชัดเจน และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยมีการกำหนดให้กฎหมายมีผลใช้บังคับทั่วประเทศ มีบทลงโทษที่ชัดเจนหากมีการฝ่าฝืนผู้เป็นเจ้าของสุนัขจะต้องถูกลงโทษ แต่หากมีการกำหนดความเป็นเจ้าของสุนัขโดยการฝังไมโครชิปตามแบบอย่างของประเทศนิวซีแลนด์และประเทศญี่ปุ่น จะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันเนื่องจากยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายในการแก้ไขปัญหาสุนัขทั้งในค่าน งบประมาณ บุคคลากร และสถานที่เลี้ยงจึงไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนสุนัขเพื่อกำหนดความเป็นเจ้าของสุนัขได้อย่างเต็มประสิทธิภาพดังเช่นประเทศนิวซีแลนด์และประเทศญี่ปุ่น แต่ผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดความเป็นเจ้าของสุนัขโดยการใส่ปลอกคอตั้งเช่นประเทศสหราชอาณาจักร หรือการจดทะเบียนสุนัขโดยไม่บังคับให้มีการฝังไมโครชิป ดังเช่นประเทศออสเตรเลียจะเหมาะสมกับประเทศไทยมากกว่า

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยควรดำเนินการในการกำหนดความเป็นเจ้าของตามมาตรการ ดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์จะต้องมีการณรงค์สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการเลี้ยงสุนัข โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูสุนัขด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูสุนัขด้วยความรับผิดชอบ ผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ในชั้นเรียน การจัดทำเอกสารเผยแพร่ หรือเผยแพร่ผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค และเพิ่มบทลงโทษสำหรับเจ้าของสุนัขที่ปล่อย ไล่ทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแล โดยไม่มีเหตุอันควร

⁶ ธนภพ ศรีสถาพร. อ้างแล้ว. หน้า 14.

2. กำหนดการจำกัดจำนวนการเลี้ยงสุนัข โดยนำมาตราการหรือหลักเกณฑ์ของประเทศ ออสเตรเลียมาใช้ คือ บุคคลจะเลี้ยงสุนัขได้ไม่เกินสองตัว แต่หากเป็นการเลี้ยงสุนัขสำหรับใช้ งาน จะเลี้ยงสุนัขได้ไม่เกินสี่ตัว โดยบุคคลที่ประสงค์ที่จะเลี้ยงสุนัขจำนวนมากกว่าที่กฎหมาย กำหนด จะต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการกำหนด หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นการจำกัดให้เจ้าของสุนัขจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะนำ สุนัขมาเลี้ยงมาตรการในการจำกัดจำนวนการเลี้ยงมีส่วนช่วยป้องกันปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัด ได้ อีกทางหนึ่ง กล่าวคือ จำกัดจำนวนการเลี้ยงและการคุมกำเนิดสุนัขจะทำให้เจ้าของหรือผู้เลี้ยงสุนัขมี ความใส่ใจในสุนัขของตนเองมากยิ่งขึ้น และจะเป็นการป้องกันมิให้เลี้ยงสุนัขจำนวนมากจนจน เจ้าของหรือผู้เลี้ยงไม่สามารถเลี้ยงดูต่อไปได้จนอาจนำไปสู่การนำสุนัขไปปล่อยในที่สาธารณะจน เกิดเป็นภาระต่อสังคม อีกทั้งการจำกัดจำนวนการเลี้ยงจะเป็นการลดเหตุเดือดร้อนรำคาญจากการ เหาหอนของสุนัขได้

3. ควรมีการกำหนดนิยามของคำว่า “สุนัขจรจัด” ให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการ ควบคุมสุนัข เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียที่พิจารณาสุนัขจรจัดจากปัจจัยด้านสถานที่และการ ควบคุมดูแล จากการศึกษาผู้ศึกษาเห็นว่าคำว่า “สุนัขจรจัด” หมายความว่า สุนัขที่ไม่มีเจ้าของหรือ ผู้ครอบครอง หรืออาจเป็นสุนัขที่แต่เดิมเคยมีเจ้าของภายหลังพลัดหลง เร่ร่อน หรือถูกละทิ้ง โดย หากมีการกำหนดนิยามคำว่าสุนัขจรจัดโดยชัดเจนแล้ว จะทำให้มาตรการควบคุมสุนัขของประเทศ ไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถจำแนกประเภทสุนัขได้ตามความหมาย อันส่งผลให้การ ป้องกันการทารุณกรรมสุนัขจรจัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไปด้วย

4. มาตรการในการจดทะเบียนสุนัข โดยเคร่งครัดแต่เนื่องจากประเทศไทยจำกัดด้วย งบประมาณ และบุคลากรของรัฐในการดำเนินการ หากนำมาตราการในการระบุด่วนบุคคลผู้เป็น เจ้าของสุนัขโดยการฝังไมโครชิปเช่นเดียวกับประเทศนิวซีแลนด์การดำเนินการให้เกิด ประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินการ กำหนดความเป็นเจ้าของสุนัขเหมาะสมกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ประเทศไทยควรกำหนดมาตรการกำหนดความเป็นเจ้าของสุนัข โดยการให้เจ้าของสุนัข ใช้ปลอกคอติดป้ายชื่อที่มีชื่อเจ้าของและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ อาจเริ่มต้นจากเขตพื้นที่ซึ่งได้รับ ผลกระทบและมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาอยู่ก่อนแล้ว จึงขยายพื้นที่เป้าหมายต่อไปจนครบ ทัวประเทศ และควรมีการปรับเปลี่ยนระบบการจดทะเบียนสุนัขจากเดิมเพียงครั้งเดียวเปลี่ยนเป็น การจดทะเบียนทุกปีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงข้อมูลสุนัขให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการ

ในการควบคุมและแก้ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงสุนัขต่อไป นอกจากนี้ยังควรมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสุนัขประจำปี เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเลี้ยงสุนัขและการแก้ปัญหาอันเกิดจากสุนัข โดยอาจใช้การกำหนดค่าธรรมเนียมในอัตราที่แตกต่างกันเป็นเครื่องมือในการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมการเลี้ยงสุนัขอีกทางหนึ่งด้วย และกำหนดหน้าที่ของผู้เป็นเจ้าของสุนัข และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ฝ่าฝืน

5. เพื่อให้การดำเนินการจดทะเบียนสุนัขดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรแก้ไขปรับปรุงบทนิยามตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยบัญญัติความหมายของ “การจดทะเบียนสัตว์” ไว้เป็นการเฉพาะกล่าวคือ “การจดทะเบียนสัตว์” หมายความว่า การนำสัตว์ไปแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อบันทึกรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของสัตว์ และการจัดทำเครื่องหมายระบุตัวสัตว์ พร้อมจัดทำบัตรประจำตัวสัตว์ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด

และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จะต้องออกประกาศ เรื่อง การควบคุมสุนัข ไว้โดยเฉพาะ ซึ่งประกาศจะต้องมีการกำหนดคำนิยามเกี่ยวกับสุนัข กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจดทะเบียนของสุนัข ขั้นตอนการจดทะเบียนสุนัข หลักเกณฑ์การปฏิบัติในการเลี้ยงสุนัขของเจ้าของสุนัข อำนาจของเจ้าหน้าที่ และบทลงโทษเจ้าของสุนัขกรณีฝ่าฝืน เป็นต้น

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัด

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศแถบยุโรปและอเมริกา และจากการศึกษาจะเห็นว่าปัญหาการละเมิดสิทธิสัตว์ได้เกิดขึ้นเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหานั้นควรนำมาปรับใช้กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพในปัจจุบัน หากจะให้สัมฤทธิ์ผลและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ควรนำแนวทางดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขและป้องกันการทารุณกรรมสุนัขขององค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก มาเป็นกรอบแนวคิด และต้องมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ นั่นคือการสร้างจิตสำนึกว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต ในระบบนิเวศที่สามารถมีความรู้สึก ซึ่งส่งผลให้มนุษย์ตระหนักถึงความรู้สึกนึกคิดของจิตใจสัตว์ และการจำกัดการกระทำของมนุษย์ที่อาจก่อให้เกิดการทารุณกรรมสัตว์ โดยเฉพาะการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจอันเกี่ยวข้องกับสัตว์ หากเจ้าหน้าที่วิธีการที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีมนุษยธรรมในการจับ การขนย้าย

และการกักขัง ย่อมส่งผลต่อสวัสดิภาพสัตว์ และก่อให้เกิดการทารุณกรรมสัตว์ขึ้น ในการกักขัง สุนัขจรจัดเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย การดูแลสัตว์จะต้องคำนึงถึง ประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ กฎหมายจึงต้องมีความชัดเจนในขั้นตอนการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ที่ถูกกักขัง ซึ่งสุนัขจรจัดก็เช่นเดียวกัน การดูแลย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทและอายุของสุนัขแต่ละตัว ซึ่งการดูแลเมื่อสุนัขจรจัดถูกกักขังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะนำแนวทางการปฏิบัติต่อสัตว์ ที่ถูกต้องตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ขึ้น โดยได้นำเสนอในรูปของ “หลักอิสรภาพ 5 ประการซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 มาใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัดให้เกิดความเหมาะสม⁷

ประเทศสหราชอาณาจักร การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 1990 ถึงมาตรการในการควบคุมสุนัขจรจัดไว้ โดยเฉพาะไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัด โดยการให้อำนาจทุกท้องถิ่นแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อทำการจับสุนัขจรจัด และสามารถจับสุนัขได้ทันทีที่พบสุนัขบนทางสาธารณะไม่ว่าสุนัขนั้นจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม อำนาจในการดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้ที่เป็นเจ้าของที่อยู่ตามระบุไว้ในที่ปลดปล่อยสุนัข อำนาจจำหน่ายสุนัขในกรณีที่ไม่ใช่เจ้าของมาติดต่อขอรับคืน โดยขายหรือให้ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับสุนัข โดยขายหรือให้สถานรับเลี้ยงสุนัขจรจัด หรือโดยทำลายในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อเห็นสมควรว่าสุนัขอาจก่อให้เกิดความเสียหายและกฎหมายยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่อาจให้อาหารสุนัขที่ถูกจับตามสมควร

จะเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษนั้นนอกจากมาตรการการควบคุมและจัดสวัสดิภาพสุนัขที่ชัดเจนแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการกำจัดสุนัขโดยการทำลาย เพื่อลดปริมาณสุนัขจรจัดที่ไม่มีผู้ดูแลและเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น แม้ว่าสุนัขจรจัดจะมีอยู่ในสังคมเป็นจำนวนมากดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น และปัญหาการทารุณกรรมสุนัขดังที่เห็นในภาพข่าวส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับสุนัขจรจัด แต่หากจะดำเนินการกำจัดสุนัขจรจัดโดยวิธีการทำลาย เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษนั้น อาจไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ การกำจัดสุนัขนั้น ไม่สามารถเป็นที่ยอมรับต่อสังคมได้ ซึ่งการไม่สามารถกำจัดสุนัขจรจัดได้ ส่งผลให้ปริมาณสุนัขจรจัดนั้นมีปริมาณมากและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปี

⁷ นันทนัช แสงพิชัย. (2557). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 : ศึกษากรณีสุนัข. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 29-

ประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดให้เจ้าของสุนัขและเจ้าหน้าที่ เลี้ยงหรือดูแลสุนัขให้มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหารและน้ำอย่างเพียงพอ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพสุนัขในกรณีต่างๆ กรณีเจ้าของสุนัขมีหน้าที่ ต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสุนัขให้ได้รับอาหาร น้ำ และที่พักอาศัยที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องจัดให้สุนัขได้ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ และต้องให้การดูแลและเอาใจใส่สุนัขอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ หรืออาจถูกออกใบสั่งให้ชำระค่าเปรียบเทียบปรับในอัตรา 300 ดอลลาร์นิวซีแลนด์

สำหรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการจัดการกับสุนัขที่ถูกนำตัวมากักขังและไม่มีผู้ใดมาแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของเพื่อรับสุนัขคืน กฎหมายได้กำหนดให้ การขาย จัดหาเจ้าของสุนัขใหม่ หรือการกำจัด เป็นต้น และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าของสุนัขไม่ให้อาหาร น้ำ หรือที่พักอาศัยที่เหมาะสมและเพียงพอ กฎหมายยังกำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมสุนัขหรือเจ้าหน้าที่พิทักษ์สุนัขมีอำนาจเข้าไปในสถานที่เลี้ยงเพื่อจัดการให้สุนัขได้รับอาหาร น้ำ หรือที่พักอาศัย รวมถึงมีอำนาจนำสุนัขนั้น ไปกักขังได้ หากมีเหตุอันควรสงสัยว่าสุนัขนั้นอาจไม่ได้รับอาหาร น้ำ หรือที่พักอาศัยที่เหมาะสมและเพียงพอภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยเจ้าของสุนัขต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจับ กักขัง เคลื่อนย้าย และเลี้ยงดูสุนัขนั้น

ประเทศออสเตรเลียไม่มีการกำหนดการจัดการสวัสดิภาพสุนัขของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เหมือนกับประเทศนิวซีแลนด์ มีเพียงการกำหนดเกี่ยวกับการจำกัดการเลี้ยงสุนัขอย่างเคร่งครัด โดยสุนัขใช้งานห้ามเลี้ยงเกิน 2 ตัว หรือหากต้องเลี้ยงเกินกว่า 2 ตัวจะต้องมีใบอนุญาต ซึ่งการจำกัดจำนวนการเลี้ยงสุนัขอย่างเคร่งครัด ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นวิธีการที่ดีในการนำมาเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิภาพสุนัข เนื่องจากประเทศไทย ให้อิสระในการเลี้ยงสุนัข โดยไม่มีการจำกัดจำนวนสุนัข ซึ่งเมื่อสุนัขมีเพิ่มมากขึ้น เจ้าของผู้เลี้ยงสุนัขย่อมไม่สามารถจัดสวัสดิภาพให้กับสุนัขของตนได้อย่างเพียงพอและเหมาะสมและนำไปสู่การปล่อยปละละเลย หรือละทิ้งสุนัขในที่สุด และยอมส่งผลให้สุนัขนั้นถูกทารุณกรรม

ประเทศญี่ปุ่นกฎหมายสัตว์เลี้ยงของญี่ปุ่น (The Law for the Humane Treatment and Management of Animals) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการวางเงื่อนไขในการป้องกันการทารุณสัตว์เลี้ยง การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสม สถานการณ์อย่างอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปกป้องสัตว์เลี้ยง การทำให้เกิดความรู้สึกถึงความรักระหว่างสัตว์เลี้ยงกับคน ซึ่งพัฒนาไปสู่การให้ความเคารพต่อสิ่งมีชีวิตและทัศนคติที่เป็นมิตรต่อสัตว์เลี้ยง และการวางเงื่อนไขนั้นจะเกี่ยวกับการควบคุมสัตว์เลี้ยง และป้องกันการทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยสัตว์เลี้ยง ประเทศ

ญี่ปุ่นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบของเขา ในฐานะที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงที่ต้องห่วงใย ดูแล รักษาสุขภาพและความปลอดภัยของสัตว์เลี้ยงของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสมและป้องกันไม่ให้สัตว์เลี้ยงกระทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลอื่น เอาใจใส่ในเรื่องที่เกี่ยวกับการแพร่เชื้อ โรคของสัตว์เลี้ยง และจะต้องทำ ความเข้าใจถึงพฤติกรรมของสัตว์เลี้ยงของตน ประเทศญี่ปุ่นกฎหมายบัญญัติการดูแลสวัสดิภาพ สัตว์เลี้ยงเฉพาะกรณีของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่านั้น ไม่มีการกำหนดหน้าที่เกี่ยวกับการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ของเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการจำกัดอิสรภาพของสัตว์หลายฉบับ โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อดูแลสุขภาพอนามัยมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั่วไปและกฎหมายได้กล่าวถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมสัตว์ อันส่งผลต่อสวัสดิภาพสัตว์ไว้ด้วย เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมาตรา 30 กำหนดว่าในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบสัตว์ในที่หรือทางสาธารณะ และเพื่อ ป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกักสัตว์ไว้เป็นเวลาอย่าง น้อยสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดไม่มีผู้มาแสดงตัวว่าเป็นเจ้าของเพื่อรับสัตว์คืน ให้สัตว์นั้นตกเป็น ของราชการส่วนท้องถิ่น แต่เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถขายได้ ถ้าเห็นว่าการกักสัตว์นั้นจะเป็น อันตรายต่อสัตว์อื่น หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร หรือ พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 มาตรา 9 กำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจจับสุนัขในที่สาธารณะ และไม่มีเครื่องหมายประจำตัวซึ่งก็คือเครื่องหมายที่แสดงว่าสุนัขนั้นได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้าแล้ว มากักขัง และถ้าไม่มีเจ้าของมาขอรับคืนภายในห้าวัน กฎหมายให้อำนาจ เจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นทำลายสุนัขนั้นได้ ซึ่งโรคพิษสุนัขบ้าถือเป็นโรคระบาดตาม ความหมายในบทนิยามมาตรา 4⁸แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2558 ซึ่งการกักขังตาม พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

สำหรับพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เพื่อ กำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้สัตว์ได้รับการคุ้มครอง ตามธรรมชาติของสัตว์อย่างเหมาะสม เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบ สำคัญของสิ่งแวดล้อม จึงควรได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกกระทำการทารุณกรรมการจัดสวัสดิภาพ

⁸ พระราชบัญญัติโรคระบาด พ.ศ. 2558 มาตรา 4 “โรคระบาด หมายความว่า กากโรคเปิด โรคไขหวัดคนก โรคแซลโมเนลลา โรคทริคิโนเนลลา โรคนิวคลาสาเซิล โรคบลูเซลลา โรคปากและเท้าเปื่อย โรคพิษสุนัขบ้า โรครินเดอร์เปสต์ โรคแลปโทสไปรา โรคโลหิตจางติดเชื้อในน้ำ โรควัวบ้า โรคสมองอักเสบนิพาห์ โรคอหิวาต์ สุกร โรคแอนแทรกซ์ โรคเฮโมรายิกเซปติซีเมีย วัณโรค และโรคอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”.

สัตว์ให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งในระหว่างการเลี้ยงดู การขนส่ง การนำสัตว์ไปใช้งาน ใช้ในการแสดง หรือแม้กระทั่งสัตว์อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญและผู้ดูแลต้องคำนึงถึง พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์พ.ศ. 2557 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของ “การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า เป็นการเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ จากความหมายของการจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้น ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าของสุนัข ผู้ครอบครองหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสัตว์ตามกฎหมาย จะต้องดำเนินการ

กฎหมายดังกล่าวข้างต้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ดำเนินการกักขังสัตว์ที่พบในที่หรือทางสาธารณะเพื่อดำเนินการต่างๆตามขั้นตอนของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งการกักขังตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่นั้นหากพิจารณาประกอบกับมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่พบสัตว์ถูกปล่อย ละทิ้งหรือไม่มีเจ้าของให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม” ดังนั้น การกักขังสัตว์ของเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมด้วย โดยจะต้องดำเนินการด้านสุขภาพอนามัย สถานที่กักขัง อาหาร และน้ำอย่างเหมาะสม ซึ่งคำว่า “เหมาะสม” ตามมาตรา 26 นั้นพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องมีขอบเขตเพียงใด ซึ่งกฎหมายยังไม่มีข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการกักขังสุนัขจรจัดซึ่งเจ้าหน้าที่จับมาตามกฎหมาย โดยสภาพสุนัขจรจัดเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีคนดูแล ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีความหวาดกลัวอันเกิดจากพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งปัจจุบันมีสุนัขจรจัดอยู่ในสังคมเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ดำเนินการด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้เกิดการทารุณกรรมสุนัขจรจัดได้

จากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร กฎหมายประเทศนิวซีแลนด์ หรือกฎหมายของประเทศไทย เจ้าหน้าที่มีบทบาทสำคัญมากเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขเพื่อป้องกันการทารุณกรรมจากเจ้าของสัตว์เอง หรือป้องกันการทารุณกรรมสุนัขจากประชาชนกรณีสุนัขนั้นเป็นสุนัขจรจัด ในการดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัดเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัดให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ผู้ศึกษาเห็นควรดำเนินการดังนี้

1. สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการเลี้ยงสุนัข โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูสุนัขด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูสุนัขด้วยความรับผิดชอบ ผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ในชั้นเรียน การจัดทำเอกสาร

เผยแพร่ หรือเผยแพร่ผ่าน โซเชียลเน็ตเวิร์ค และมีการประชาสัมพันธ์เพื่อจำกัดการเลี้ยงสุนัขให้มีปริมาณที่เหมาะสมกับผู้เป็นเจ้าของเพื่อลดปัญหาสุนัขจรจัดและการทารุณกรรมสุนัขจรจัด

2. ภาครัฐจะต้องกำหนดเจ้าหน้าที่ขึ้นมาจัดการปัญหาสุนัขจรจัด โดยเฉพาะ ซึ่งอาจใช้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นซึ่งมีสำนักงานทั่วประเทศเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษที่ทุกท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์ในการจับสุนัขจรจัดที่พบภายในเขตอำนาจของตน และบุคลากรของภาครัฐจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้บังคับกฎหมายอย่างถูกต้อง โดยอาจจะมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินสวัสดิภาพสุนัขจรจัด

3. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัดให้เกิดความเหมาะสมตาม มาตรา 26 โดยอาศัยแนวทางตามหลักอิสระภาพ 5 ประการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจำเป็นจะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากประเทศไทยมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การดำเนินการผู้ศึกษาเห็นว่าภาครัฐควรมีการจัดตั้งกองทุนในการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัด ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิภาพสุนัขจรจัด เช่น ก่อสร้างสถานที่กักขัง ค่าอาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น

4. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 26 จากเดิมบัญญัติว่า “ในกรณีที่พบสัตว์ถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม” แก้ไขเป็น “ในกรณีที่พบสัตว์ถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด การจัดสวัสดิภาพตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพและอายุของสัตว์”

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าของสุนัข

ประเทศสหราชอาณาจักร กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าของสุนัขไว้ในพระราชบัญญัติ The Animal Act 1971 กล่าวคือ ถ้าสุนัขฆ่าหรือทำอันตรายต่อปศุสัตว์ เจ้าของต้องรับผิดชอบ เว้นแต่กฎหมายนี้กำหนดเป็นอย่างอื่น พระราชบัญญัติ The Dangerous Dog Act 1989, 1991 Amendment 1997 ได้กำหนดให้สุนัขสายพันธุ์สุนัขที่ถือเป็นสุนัขอันตรายที่ต้องควบคุม คือ พันธุ์ Pit Bull Terrier, พันธุ์ Japanese Tosa, พันธุ์ Dogo Argentino และพันธุ์ Fila Brasileiro ซึ่งเจ้าของสุนัขจะต้องควบคุมสุนัขของตนอย่างเข้มงวด รวมทั้งจะต้องใช้ที่ครอบปากและใช้เชือกจูงตลอดเวลาเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ และหากมีการฝ่าฝืนเจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบทางอาญา และพระราชบัญญัติ Dog Fouling of Land Act 1996 ถ้าสุนัขขับถ่ายไม่ว่าเวลาใดที่กำหนดในท้องถิ่นนี้

และบุคคลผู้ซึ่งรับผิดชอบไม่ได้เคลื่อนย้าย ขนย้าย เก็บกวาดมูลสุนัขออกจากท้องถิ่นทันทีทันใด บุคคลนั้นควรจะต้องรับผิดชอบ

ประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งมีกฎหมายควบคุมเจ้าของสุนัขเพื่อเป็นการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมการเล่นขี้สุนัขด้วยความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกที่ติดต่อสาธารณะเป็นการป้องกันการทารุณกรรมสุนัขจากเจ้าของสุนัขเอง กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าของสุนัขมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ทั้งยังกำหนดสถานะของผู้เป็นเจ้าของในการปฏิบัติต่อสุนัขของตน โดยในแต่ละสถานะหากเจ้าของสุนัขกระทำผิดเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้เจ้าของสุนัขก็จะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดแตกต่างกันตามความร้ายแรงของความผิด ซึ่งโทษก็จะมีทั้งโทษปรับ และข้อห้ามต่างๆตามที่สภาดินแดนกำหนด เช่น โทษภาคทัณฑ์ ในกรณีที่มีคำพิพากษาว่าเจ้าของสุนัขได้กระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ใน ส่วน โดยกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสุนัขให้ได้รับอาหาร น้ำ และที่พักอาศัยและที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องให้การดูแลและเอาใจใส่สุนัขอย่างสม่ำเสมอ

กฎหมายกำหนดให้สภาดินแดนลงโทษปรับเจ้าของสุนัขไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ หรืออาจถูกออกใบสั่งให้ชำระค่าเปรียบเทียบปรับในอัตรา 750 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ นอกจากโทษปรับแล้วกฎหมายยังกำหนดให้เจ้าของสุนัขผู้ถูกภาคทัณฑ์เข้ารับการอบรมในหลักสูตรการเป็น เจ้าของสุนัขหรือหลักสูตรการฝึกสุนัขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง หรือกรณีที่เจ้าของสุนัขเป็นผู้ที่มีสถานะเป็นผู้ถูกตัดสิทธิ ซึ่งเป็นกรณีเจ้าของสุนัขที่ถูกภาคทัณฑ์ได้กระทำความผิดขึ้นซ้ำอีก โดยเจ้าของสุนัขผู้ถูกตัดสิทธิจะไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนเจ้าของสุนัขได้ภายในระยะเวลาที่สภาดินแดนกำหนด แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ความผิดดังกล่าวได้กระทำลง และผู้ถูกตัดสิทธิยังมีหน้าที่ต้องจำหน่ายจ่ายโอนสุนัขทุกตัวทั้งที่ได้และไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนด้วยวิธีการที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นและต้องไม่จำหน่ายจ่ายโอนไปยังบุคคลซึ่งมีที่อยู่อาศัยแห่งเดียวกันภายในกำหนดเวลา 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ซึ่งนอกจากผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ หรืออาจถูกออกใบสั่งให้ชำระค่าเปรียบเทียบปรับในอัตรา 750 ดอลลาร์นิวซีแลนด์ และเจ้าพนักงานควบคุมสุนัขมีอำนาจจับและนำสุนัขนั้นไปกักขังแล้ว สภาดินแดนยังมีคำสั่งให้ขยายระยะเวลาการถูกตัดสิทธิออกไป แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ได้กระทำการอันฝ่าฝืนนั้น

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกฎหมายประเทศนิวซีแลนด์แล้วกฎหมายได้ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเจ้าของสุนัข ให้เห็นถึงความสำคัญในการดูแลสุนัข การฝึกสุนัขอย่างถูกวิธี

เมื่อเจ้าของสุนัขมีความรักต่อสุนัขของตนแล้ว ก็จะเกิดการเอาใจใส่ดูแล ไม่ปล่อยปละละเลย หรือนำสุนัขไปทิ้งในที่สาธารณะเมื่อเกิดความเบื่อหน่าย

ประเทศออสเตรเลีย พระราชบัญญัติควบคุมสุนัข Dog Control Act 2000 กำหนดว่าเจ้าของสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขอยู่ในสภาพเร่ร่อนหากฝ่าฝืนมีโทษ ในกรณีที่พบสุนัขเร่ร่อน เจ้าพนักงานมีอำนาจจับและกักขังสุนัขเร่ร่อนนั้นได้ เจ้าพนักงานจะแจ้งให้เจ้าของมารับสุนัขคืนภายในห้าวันทำการ หากไม่มีผู้ใดมารับสุนัขคืน เจ้าพนักงานสามารถขาย ทำลายหรือจัดการด้วยวิธีอื่นใดกับสุนัขตัวนั้น ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวเจ้าของได้ภายในสามวันทำการ เจ้าพนักงานมีอำนาจขาย ทำลาย หรือจัดการด้วยวิธีอื่นใดกับสุนัขตัวนั้น และหากสุนัขที่ไม่สามารถระบุเจ้าของได้นั้นเป็นสุนัขอันตราย เจ้าพนักงานจะต้องทำลายสุนัขนั้น

การควบคุมไม่ให้สุนัขทำร้ายบุคคลหรือสัตว์อื่น เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมไม่ให้สุนัขทำร้ายบุคคลหรือสัตว์อื่นซึ่งการทำร้ายหมายความรวมถึง การกัด ขู่หรือทำให้ตื่นตระหนก หากสุนัขกระทำการดังกล่าวเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขมีความผิดแล้วแต่กรณี โดยไม่จำเป็นจะต้องพิสูจน์ถึงการบาดเจ็บอันเกิดจากการกระทำของสุนัขแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามกรณีที่สุนัขทำร้ายบุคคลหากเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขสามารถพิสูจน์ได้ว่าสุนัขได้กระทำไปด้วยเหตุป้องกันบุคคลหรือสถานที่หรือกระทำไปเพราะถูกขู่ข่มหรือเป็นการกระทำของสุนัขที่ทำงานให้ตำรวจ เจ้าของหรือผู้ควบคุมไม่มีความผิด ในกรณีที่สุนัขทำร้ายสัตว์อื่น หากเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำของสุนัขตำรวจ สุนัขในปศุสัตว์หรือสุนัขล่าสัตว์ เจ้าของหรือผู้ควบคุมไม่มีความผิดและเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากการถูกสุนัขทำร้าย กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลมีอำนาจทำร้ายหรือทำลายสุนัขตัวที่ก่อเหตุได้ หากบุคคลนั้นเป็นผู้ถูกสุนัขทำร้ายหรือบุคคลนั้นเห็นสุนัขกำลังทำร้ายบุคคลอื่นหรือสัตว์อื่น

นอกจากนี้ เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขวิ่ง ไล่ยานพาหนะหรือจักรยานที่กำลังสัญจร ทั้งยังห้ามมิให้ผู้ใดกระดุนหรือขู่ข่มสุนัขให้ทำการวิ่งไล่ยานพาหนะหรือจักรยานที่กำลังสัญจร และผู้ควบคุมสุนัขจะต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากสุนัขในสถานที่สาธารณะหรือในสถานที่อื่นใดที่มีใช้สถานที่ของตนโดยทันทีด้วย

ประเทศญี่ปุ่นมีการออกกฎหมายการละทิ้งสัตว์เลี้ยงที่ครอบครองเป็นที่ชัดเจน คือพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์เลี้ยง มาตรา 44 วรรค 3 กล่าวว่า การละทิ้งสัตว์เลี้ยงถือเป็นอาชญากรรมระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยน นอกเหนือจากนี้แล้ว ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้ที่ครอบครองสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์เลี้ยงไปฝังไมโครชิพไว้ใต้ผิวหนังเพื่อชี้ชัดและระบุความเป็นเจ้าของได้อย่างแท้จริงแม้ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงสูญหาย

ประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติความรับผิดของเจ้าของสุนัขไว้ในมาตรา 433 ว่า “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหาย เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและนิสัยของสัตว์ หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น

อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมานั้น จะใช้สิทธิไล่เบียด เอาแก่บุคคลผู้ที่เร้าหรือยั่วสัตว์นั้น โดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือยั่วสัตว์นั้นๆ ก็ได้”

มาตรา 433 เป็นบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของเจ้าของสัตว์กรณีสัตว์ก่อให้เกิดความเสียหาย พื้นฐานความรับผิดอันเกิดจากสัตว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 433 มิใช่เป็นความผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของตนเองแต่เป็นบทบัญญัติพิเศษที่เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากหลักทั่วไปในมาตรา 420 อีกทั้งข้อแก้ตัวก็ต้องเป็นไปตามที่มาตรานั้นๆ บัญญัติไว้ มาตรา 433 จึงเป็นบทบัญญัติเฉพาะเรื่องให้บุคคลรับผิดชอบเมื่อมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นครบองค์ประกอบของบทบัญญัตินั้นๆ โดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในมาตรา 420 เลย⁹

สุนัขถือเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง เมื่อสุนัขไปทำความเสียหายให้กับบุคคลใด บุคคลผู้เป็นเจ้าของสุนัขหรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของถูกกำหนดให้เป็นผู้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากกฎหมายเห็นว่ากรณีที่บุคคลใดมีสุนัขไว้ในครอบครองก็ย่อมเป็นหน้าที่ของบุคคลนั้นที่จะต้องดูแลไม่ให้สุนัขของตน ไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น

นอกจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 433 แล้ว พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้กำหนดบทลงโทษกับเจ้าของสัตว์กรณีปล่อย ไล่ทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตน โดยไม่มีเหตุอันควรไว้ใน มาตรา 23 หากเจ้าของสัตว์ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท และตามมาตรา 33 ถ้าภายหลังศาลได้พิพากษาลงโทษผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์ หรือเจ้าของสัตว์ที่ดำเนินการจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ไม่เหมาะสม เจ้าของสัตว์ที่ปล่อย ทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หากศาลเห็นว่าการให้สัตว์นั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของ หรือของผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป สัตว์นั้นอาจจะถูกทารุณกรรมหรือได้รับการจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลอาจจะสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิด

⁹ เสนีย์ ปราโมท. (2548). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้เล่ม 1 (ภาค 1-2)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรสาส์น. หน้า 618.

นั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบให้หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์ต่อไป จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นหากเจ้าของมีเจตนาปล่อยทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนแล้ว กฎหมายประเทศไทยมีเพียงโทษปรับ โดยไม่ได้กำหนดถึงการควบคุมพฤติกรรมเลี้ยงสุนัขให้กับเจ้าของสุนัขให้มีจิตสำนึกที่ดี เมื่อเจ้าของสุนัขชำระค่าปรับและศาลสั่งให้สุนัขนั้นอยู่ในความควบคุมของรัฐ เนื่องจากเห็นว่าหากเจ้าของสุนัขดูแลสุนัขต่อไปสุนัขอาจถูกทารุณกรรม เจ้าของสุนัขย่อมหลุดพ้นความรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายแล้วประเทศไทยยังไม่มีมาตรการภายหลังจากศาลพิพากษาสุนัขเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิต เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีอายุยืนยาว การดูแลจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าสุนัขนั้นจะตาย การที่หน่วยงานรัฐจะต้องดูแลสุนัขตามมาตรา 33 และดำเนินการจัดสวัสดิภาพสุนัขให้เกิดประสิทธิภาพสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องมีค่าใช้จ่ายในการดูแล เช่น ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าสถานที่กักขัง ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดูแลสุนัข และการที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าของมอบการครอบครองให้หน่วยงานรัฐดูแล โดยไม่มีการกำหนดมาตราในการดูแลสุนัขในระยะยาวเพื่อบังคับเจ้าของสุนัข ย่อมไม่อาจปลูกจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของสุนัขที่จะต้องดูแล จัดสวัสดิภาพของสุนัขให้ดี เมื่อเจ้าของสุนัขไม่มีจิตสำนึกในการดูแลสุนัขของตนแล้ว หากเกิดความเบื่อหน่ายสุนัขที่ตนเลี้ยง ก็นำสุนัขของตนไปปล่อยทิ้งโดยมีเจตนาให้เป็นสุนัขจรจัด และเกิดปัญหาสังคมอย่างอื่นตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความเดือดร้อนรำคาญ ปัญหาด้านสาธารณสุขอันเกิดจากสุนัขจรจัด เพื่อรองรับสุนัขที่เจ้าของต้องคำพิพากษาของศาลให้สุนัขอยู่ในความครอบครองของรัฐ ซึ่งใช้งบประมาณจำนวนมากและเป็นการผลักภาระให้กับรัฐมากเกินไป ผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีนี้ศาลควรนำหลักการชดเชย ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ตามที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 มาปรับใช้โดยอาจให้เจ้าของสุนัขผ่อนชำระค่าเสียหายได้เป็นงวดๆ หรือเป็นรายปี

ดังนั้น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการดูแลสุนัข อีกทั้งป้องกันการทารุณกรรมสุนัข ควรมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเพื่อให้มีความชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น โดยกฎหมายควรกำหนดบทลงโทษที่มีความร้ายแรงเพิ่มเติม นอกจากบทลงโทษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กล่าวมาในตอนต้น โดยผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยแบ่งเป็นงวด หรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นรายปี ซึ่งกำหนดให้เป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากค่าเสียหายที่แท้จริง เพื่อเป็นการลงโทษ ผู้กระทำผิดไม่ให้มีพฤติกรรมเช่นเดิมได้อีก และยังเป็นการป้องปรามมิให้บุคคลในสังคมถือเอาพฤติกรรมนั้นเป็นเยี่ยงอย่างในอนาคต โดยในการกำหนดให้การทิ้งสุนัขเป็นอาชญากรรมเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าควรประณามและไม่ควรให้ผู้อื่นถือเป็นเยี่ยงอย่าง

และเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จากเดิมบัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้ใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 หากศาลเห็นว่าทำให้สัตว์นั้นอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป สัตว์นั้นอาจจะถูกทารุณกรรมหรือได้รับการจัดสวัสดิภาพที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลอาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้นต่อไป” แก้ไขเป็น “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้ใดตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32 หากศาลเห็นว่าทำให้สัตว์นั้นอยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นต่อไป สัตว์นั้นอาจจะถูกทารุณกรรมหรือได้รับการจัดสวัสดิภาพที่ไม่เหมาะสมอีก ศาลอาจสั่งห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้กระทำความผิดนั้นครอบครองสัตว์ดังกล่าว และมอบให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ครอบครองหรือดูแลสัตว์นั้นต่อไป

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้รัฐเป็นผู้ครอบครองดูแลสัตว์ตามวรรคหนึ่ง เจ้าของสัตว์ต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงดูสัตว์ให้กับหน่วยงานของรัฐที่ครอบครองและดูแลสัตว์นั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

สุดท้ายควรมีการกำหนดมาตรการเพิ่มเติมโดยมาตรการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของประกาศ อันเป็นมาตรการบังคับที่มุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงสุนัขและการป้องกันการกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต โดยประกาศควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับ การกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องเข้ารับการอบรมการเลี้ยงสุนัข การกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องเข้ารับการฝึกพฤติกรรมการเลี้ยงสุนัข การกำหนดห้ามเจ้าของสุนัขครอบครองสุนัขภายในระยะเวลาที่กำหนดเนื่องจากเจ้าของสุนัขฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น